

HAKKEBORD ONTWERPEN EN BOUWEN

Pieter Blondelle - Hakkebord bouwen

Het hakkebord, een **trapeziumvormig snaarinstrument** dat met **hamertjes** bespeeld wordt, komt oorspronkelijk uit Azië. In het begin van de middeleeuwen kwam dit instrument naar Europa. In de loop van de 14de tot de 16^e eeuw werd het in veel landen populair tot laat in de 19^e eeuw. Afhankelijk van de regio, werden er instrumenten gebouwd in verschillende groottes, stemmingen, aantal snaren en speelmethoden. Het is meestal trapeziumvormig. Ook de namen verschillen per regio: dulcimer, hammered dulcimer (Verenigde Staten en Groot-Brittannië); doulcimer, tympanon (Frankrijk); santoor, santur (Turkije en Aziatische landen); hackbrett (Midden-Europa); hakkebord (Nederlands taalgebied); cymbalom (Oost-Europa); en yangqin (China). Daarnaast bestaan er zelfs elektrische versies van het instrument. Het wordt gebruikt in verschillende muziekgenres, van klassiek tot blues.

De tonen worden gevormd door groepen van twee snaren. Andere types zoals hackbrett, cymbalom, santoor yangqin, hebben soms koren van drie of vier snaren. Twee kammen verdelen die snarengroepen in verschillende speelzones die onderling een kwint (vijf noten) van elkaar verschillen.

Het instrument dat ik bouw is een **eigen ontwerp** ontstaan uit de vergelijking van bestaande instrumenten van Engelse en Amerikaanse bouwers, en instrumenten uit onze musea. Het hakkebord is groter dan de museumstukken en heeft daardoor een groter aantal toonaarden en meer speel mogelijkheden.

Het hele **bouwproces** begint bij een nauwkeurig uitgetekend plan. Dan komt het verzamelen van verschillende houtsoorten van goede kwaliteit: vurenhout, beuk, esdoorn, es, notelaar, perelaar e.d. Het instrument bestaat uit een onderblad, een bovenblad, een linker- en rechter stempinblok en interne rails. Een grote en kleine buitenrails vormen samen met de stempinblokken, de omtrek van het instrument.

Het is een heel werk om de stukken op dikte te brengen en samen te voegen tot een onderblad. Evenzo voor het bovenblad. Daar komen ook de klankgaten in die naar eigen smaak en creativiteit versierd kunnen worden. Het hele instrument wordt op het onderblad opgebouwd. De binnen- en buitenrails moet van klankgleuven voorzien worden en nauwkeurig op hun plaats gelijmd worden. In de stempinblokken moeten heel wat gaten geboord worden voor de stempinnen en de eindpennen. Op het bovenblad komt nog een discantkam en een baskam waarover de snaren gespannen worden.

Als alle delen samengevoegd zijn, volgt er heel wat schuurwerk om een fijn en glad oppervlak te krijgen. Het bovenblad wordt meestal donker gekleurd en mat afgewerkt om een reflectie van de vele snaren te vermijden. De rest van het instrument kan vrij afgewerkt worden met oliën of vernissen of kan met figuren versierd worden.

Het **besnaren en stemmen** vergt veel werk en moet in verschillende fasen gebeuren omdat het instrument zich aanpast aan de krachten die de snaren erop uitvoeren.

Als laatste komt het maken van de hamertjes waarmee het instrument bespeeld wordt.

Met dit nieuw ontworpen instrument wil ik **nieuw leven geven aan een traditioneel muziekinstrument**.

Op het instrument te kunnen bouwen heb ik heel wat **geëxperimenteerd** maar ben ik uiteindelijk **te rade gegaan** bij Amerikaanse bouwers en ben ik **in de leer** geweest bij de Engelse bouwer Roger Froom. Daar heb ik heel wat kennis opgedaan over woodsampling, snaarberekening, soorten snaren, het berekenen van de trekkracht en de neerwaartse druk, en technieken om het hakkebord te kunnen bouwen. Door nieuwe contacten met Engelse en Franse bouwers, worden nog steeds nieuwe inzichten, ontwikkelingen en vindingen uitgewisseld waardoor de bouw van het instrument nog verder wordt ontwikkeld.

*Pieter Blondelle deelde zijn passie voor het maken van hakkeborden met Toon Lauwers, Willy Vermaelen en Mirte Maes via een beurs van de Vlaamse overheid voor het doorgeven van vakmanschap in een meester-leerling-traject.

*Het bouwtraject werd gedocumenteerd met foto- en beeldmateriaal. Dit werd op het einde van het project gebundeld in een bouwboek, een handig hulpmiddel voor wie zelf een hakkebord wil bouwen. Dit boek bevat een digitaal, gedetailleerd plan dat op ware grootte kan afgedrukt worden. Het plan benoemt alle onderdelen van het hakkebord en zorg ervoor dat je alle afmetingen correct kan meten. De opeenvolgend constructies worden beschreven en geïllustreerd met fotomateriaal. Het boek bevat tevens een materialenlijst die de houtsoorten, de nodige gereedschappen en de materialen voor het besnaren beschrijft. Alle stappen worden geïllustreerd met foto- en filmmateriaal. Het bouwboek is te verkrijgen bij de medewerkers van het project. pieter.blondelle@skynet.be

LOCATIE

Vlaanderen

THEMA

Ambacht, vakmanschap en techniek

TREFWOORD

#muziek #ambacht #techniek #vakmanschap